

BARIŞ İNŞASI KURAMI KAPSAMINDA SAMER BARIŞ SÜRECİ ARAŞTIRMALARI ANALİZİ

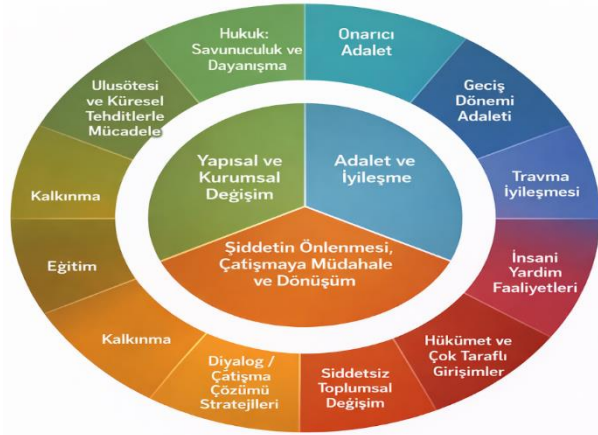

AMAÇ

Bu çalışma, Barış İnşası kuramından hareketle, Türkiye’de son dönemde tartışılan Barış Süreci’ne ilişkin toplumsal algıyı incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma iki farklı çalışma dizisinin sonuçlarına dayanmaktadır. İlk olarak, **SAMER’in** Ocak 2025, Mart 2025, Mayıs 2025 ve Ekim 2025 tarihlerinde bölge illerinde yüz yüze anket yöntemiyle gerçekleştirilen “Bölge Gündemi” araştırmaları kapsamında elde edilen nicel bulgulardan oluşmaktadır. Bu araştırmalar, bölgedeki toplumsal beklentileri, kaygıları ve siyasi gündem algısını ortaya koyan önemli bir kaynağı sunmaktadır. İkinci ise Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde hazırlanan komisyon raporunun kamuoyuyla paylaşılmasının ardından sosyal medyada (*X platformundan çekilen tweetler/retweetler*) ortaya çıkan tartışmaların nitel analizine dayanmaktadır.

Bu doğrultuda çalışma, bir yandan bölge toplumunun barış sürecine ilişkin beklentilerini ve gündem algısını ortaya koymayı, diğer yandan komisyon raporunun kamuoyunda nasıl karşılandığını incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece barış sürecine ilişkin sahadaki toplumsal algı ile dijital kamusal alanda oluşan söylemler arasındaki ilişkiyi analiz ederek, barış inşası süreçlerinde toplumsal meşruiyet ve kamuoyu algısının rolüne dair bütüncül bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir.

BARIŞ İNŞASI KURAMI

KAYNAK: John Paul Lederach and Katie Mansfield. "Strategic Peacebuilding Pathways." Kroc Institute for International Peace Studies, University of Notre Dame.

Çatışma sonrası toplumlarda kalıcı barışın tesis edilmesi yalnızca silahlı çatışmaların sona ermesiyle sınırlı değildir. Barışın sürdürülebilir hale gelebilmesi, toplumsal ilişkilerin yeniden kurulmasını, karşılıklı güvenin inşa edilmesini ve çatışmanın ürettiği siyasal, sosyal ve psikolojik gerilimlerin dönüştürülmesini gerektirir. Bu bağlamda barış çalışmaları literatüründe “Barış İnşası” kavramı, çatışma sonrası toplumlarda barışın kurumsal, toplumsal ve kültürel düzeylerde yeniden inşa edilmesini ifade eden temel bir kuramsal çerçeve olarak ele alınmaktadır.

BARIŞ İNŞASI KURAMINDA TEMEL BOYUTLAR

1)YAPISAL BOYUT: KÖK NEDENLERİ BULMA

Barış inşasının **yapısal boyutu**, çatışmayı doğuran **sosyal, ekonomik ve politik kök nedenlerin ortadan kaldırılmasına** odaklanır. Bu yaklaşım, kalıcı barışın ancak toplumun temel ihtiyaçlarını karşılayan adil kurumsal ve ekonomik yapıların kurulmasıyla mümkün olacağını savunur. Yapısal barış inşası; demokratikleşme, hukuk devleti, insan haklarının korunması, kurum inşası, ekonomik kalkınma ve eşitsizliklerin giderilmesi gibi politik ve ekonomik dönüşümleri içerir. Ayrıca yeniden yapılanma programları, sosyal güvenlik sistemleri, eğitim ve istihdam olanaklarının geliştirilmesi gibi uygulamalarla **yapısal şiddetin ortadan kaldırılması** hedeflenir.

2)İLİŞKİSEL BOYUT

Barış inşasının **ilişkisel boyutu**, çatışma sürecinde zarar görmüş **gruplar arası ilişkilerin onarılması ve dönüştürülmesine** odaklanır. Bu boyutta uzlaşma, güven inşası, empati geliştirme, diyalog ve affetme gibi süreçler merkezi öneme sahiptir. Karşıt tarafların geçmişte yaşanan olayları kabul etmeleri, sorumluluk üstlenmeleri ve karşılıklı anlayış geliştirmeleri, uzun vadeli barışın sürdürülebilmesi için kritik görülür. Bu süreçte diyalog programları, ortak projeler, barış eğitimi, kültürel değişim programları ve hakikat komisyonları gibi araçlar kullanılabilir. Böylece taraflar arasında güven yeniden tesis edilerek düşmanlık algısı dönüştürülmeye çalışılır.

3)KİŞİSEL BOYUT

Barış inşasının **kişisel boyutu**, çatışmanın bireyler üzerinde bıraktığı **psikolojik ve travmatik etkilerin giderilmesine** odaklanır. Uzun süreli şiddet ve savaş deneyimleri bireylerde travma, güvensizlik, korku ve kontrol kaybı gibi etkiler yaratabilir. Bu nedenle barışın

sürdürülebilmesi için bireylerin psikolojik iyileşme süreçlerinin desteklenmesi gereklidir. Ruh sağlığı hizmetleri, travma terapileri, toplumsal anma ritüelleri ve bireysel danışmanlık gibi uygulamalar bu boyutta önemli rol oynar. Bu tür müdahaleler bireylerin yeniden toplumsal hayata katılımını kolaylaştırarak yeni şiddet döngülerinin ortaya çıkmasını önlemeyi amaçlar.

NEGATİF, POZİTİF VE HİBRİT BARIŞ

Barış Kuramının öncülerinden olan Johan Galtung, Batı'nın barış anlayışına “negatif barış” diyerek, böyle bir durumun barışı anlamada eksik olduğunu vurgulamıştır. Böylece daha kapsayıcı bir barış tanımına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Barış inşası yaklaşımı Johan Galtung tarafından geliştirilen “**Negatif Barış**” ve “**Pozitif Barış**” ayrımı üzerinden şekillenmiş; yalnızca doğrudan şiddetin sona ermesini değil, aynı zamanda yapısal eşitsizliklerin ve toplumsal gerilimlerin giderilmesini içeren daha geniş bir dönüşüm sürecine işaret etmiştir. Bu bağlamda, savaşın artık devam etmediği ancak eşit hakların ve uzlaşmanın sağlanmadığı barış, negatif barış olarak tanımlanır.

Son yıllarda barış çalışmaları literatüründe öne çıkan yaklaşımlardan biri de **Hibrit Barış** kavramıdır. Bu yaklaşım, barış süreçlerinin yalnızca uluslararası normlar veya devlet politikaları tarafından şekillendirilmediğini; yerel aktörlerin, toplumsal dinamiklerin ve gündelik siyasal pratiklerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan karma bir yapıya sahip olduğunu ileri sürmektedir. Hibrit barış yaklaşımı, özellikle Roger Mac Ginty ve Oliver P. Richmond tarafından geliştirilmiş olup, barış süreçlerinin yerel toplum tarafından nasıl algılandığı ve yeniden yorumlandığı sorusunu araştırmanın merkezine yerleştirmektedir.

HİBRİT BARIŞ VE BOSNA HERSEK

Barış inşası literatüründe son yıllarda öne çıkan yaklaşımlardan biri **Hibrit Barış** kavramıdır. Bu yaklaşım, Soğuk Savaş sonrası dönemde yaygınlaşan liberal barış inşası modelinin sınırlılıklarına yönelik eleştirilerden doğmuştur. Liberal barış modeli, çatışma sonrası toplumlarda demokratikleşme, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve piyasa ekonomisinin kurumsallaştırılması yoluyla barışın sağlanabileceğini savunmaktadır. Ancak birçok örnekte bu modelin sürdürülebilir barış üretmek yerine kırılgan devlet yapıları ortaya çıkardığı görülmüştür (Eminoğlu & Aydın, 2021).

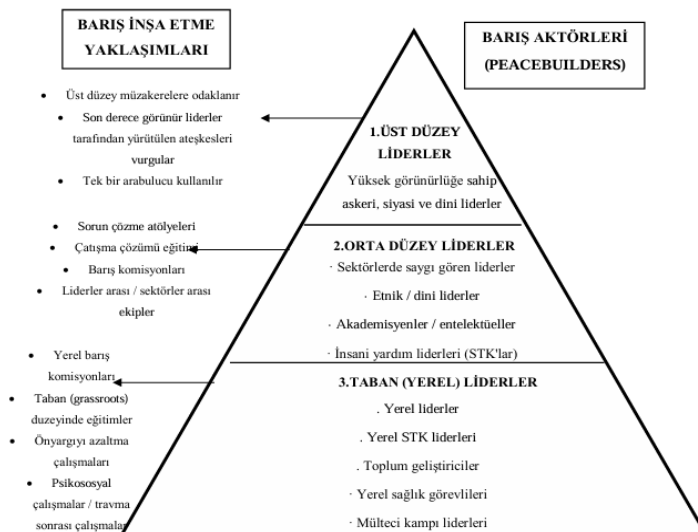
Bosna-Hersek bu tartışmaların en sık referans verilen örneklerinden biridir. 1995 yılında imzalanan Dayton Barış Anlaşması ülkedeki iç savaşı sona erdirerek çatışmayı durdurmuş

olsa da, barış süreci büyük ölçüde uluslararası aktörler tarafından yukarıdan aşağıya biçimde şekillendirilmiştir. Dayton düzeni kapsamında oluşturulan siyasi yapı, Bosna-Hersek'i iki ayrı entiteye ayırmış ve ülkenin siyasi, hukuki ve ekonomik yeniden yapılanma süreci uluslararası kurumların denetimine bırakılmıştır. Bu durum çatışmanın sona ermesini sağlamış olsa da ülkede etnik bölünmüşlüğü pekiştiren ve siyasal istikrarsızlığı sürdüren bir yapı ortaya çıkarmıştır (Eminoğlu & Aydın, 2021).

Bu bağlamda literatürde geliştirilen hibrit barış yaklaşımı, liberal barışın kurumsal çerçevesi ile yerel toplumun siyasi, kültürel ve toplumsal dinamikleri arasında bir sentez kurulması gerektiğini savunmaktadır. Hibrit barış, barış inşası süreçlerinde yalnızca uluslararası normların değil, aynı zamanda yerel aktörlerin beklenti ve ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşımın temel amacı, çatışmanın sona ermesinin ötesine geçerek toplumun sosyo-psikolojik rehabilitasyonunu da kapsayan sürdürülebilir bir barış düzeni oluşturabilmektir (Eminoğlu & Aydın, 2021).

BARIŞ İNŞASINDA AKTÖRLER

Sonraki çalışmalar barış süreçlerinin yalnızca devletler veya uluslararası aktörler tarafından yürütülen siyasi müzakerelerle sınırlı olmadığını; toplumun farklı kesimlerinin algıları, beklentileri ve gündelik deneyimleri tarafından da şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda barış inşası literatüründe özellikle John Paul Lederach tarafından geliştirilen yaklaşım, barışın yalnızca üst düzey siyasi aktörler arasında değil, toplumun farklı katmanlarında eş zamanlı olarak inşa edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu perspektif barış süreçlerinin toplumsal meşruiyetinin ve kamuoyu algısının barışın sürdürülebilirliği açısından kritik rol oynadığını ortaya koymaktadır.

BARIŞ İNŞASI KURAMI ÇERÇEVESİNDE SAMER ARAŞTIRMALARI

1)DÖNEMLİK YAPILAN BÖLGE GÜNDEM ÇALIŞMALARI

Saha Araştırmaları Merkezi'nin (SAMER) 2025 yılı içinde 4 farklı dönemde 16 Doğu ve Güneydoğu Anadolu şehrinde yapmış olduğu anketler; yıl içinde Barış Sürecine yönelik tutumların ve umudun kırılabilirliği üzerine odaklanmıştır. "Türkiye'nin En Önemli 3 Sorunu, Hükümetin Söylem ve Pratiklerinin Uyumluluğu, Barış İçin Tarafların Atması Gereken Adımlar" başlıklı sorular 4 dönemde de tekrar etmiştir.

Türkiye'nin En Önemli Sorunu Nedir

SAMER'in 2025 yılı içerisinde dört farklı dönemde gerçekleştirdiği saha araştırmalarında katılımcılara yöneltilen "Türkiye'nin En Önemli Sorunu Nedir?" sorusu, barış sürecine ilişkin toplumsal algının yapısal bağlamını ortaya koymaktadır. Bulgular, ekonomik kriz ve işsizliğin bölge toplumunun en önemli gündem maddesi olduğunu göstermektedir. Ocak 2025'te %53,6 olan bu oran Mayıs ayında %68,9'a kadar yükselmiş, Ekim ayında ise %59,7 seviyesinde ölçülmüştür. Buna karşılık "Kürt Sorunu"nun en önemli sorun olarak görülme oranı aynı dönemde daha düşük seviyelerde kalsa da her zaman ikinci sırada seyretmiştir.

Bu bulgu, barış inşası kuramının **yapısal boyutu** ile ilişkilidir. Araştırma sonuçları, bölge toplumunun gündeminde ekonomik sorunların belirleyici olduğunu ve barış sürecine yönelik beklentilerin bu yapısal koşullarla yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bu durum, kalıcı barışın yalnızca siyasi müzakerelerle değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal sorunların giderilmesiyle desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Hükümet'in Söylemlerinin Barış Sürecine Etkisi

SAMER'in 2025 yılı içinde gerçekleştirdiği saha araştırmalarında, katılımcılara hükümetin söylemlerinin barış sürecine etkisi sorulmuştur. Bulgular, hükümet söylemlerinin barış sürecine olumlu katkı sunduğunu düşünenlerin oranının sınırlı kaldığını göstermektedir. Ocak 2025'te %16 olan olumlu değerlendirme Mayıs ayında %27,7'ye yükselmiş, ancak Ekim 2025'te %25,6 seviyesinde kalmıştır. Buna karşılık hükümet söylemlerinin barış sürecine olumsuz etkide bulunduğunu düşünenlerin oranı aynı dönemde artarak Ekim ayında %47,7'ye ulaşmıştır.

Bu bulgu, barış inşasının **ilişkisel boyutu** ile ilişkilidir. Barış süreçlerinde siyasi aktörlerin söylemleri, taraflar arasındaki güvenin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma sonuçları, hükümet söylemlerine yönelik güvensizliğin arttığını ve bunun barış sürecine

ilişkin toplumsal algıyı olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Bu durum, barış süreçlerinde siyasi aktörlerin kullandığı dil ve söylemin toplumsal meşruiyet açısından belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Sağlıklı Süreç İçin Talep Edilen Başlıklar

Başlık	Mart 2025 (%)	Ekim 2025 (%)	Değişim (puan)
İnfaz kanununda değişiklik	65.0	78.0	13.0
Terörle Mücadele Kanunu'nun kaldırılması	60.4	62.4	2.0
Hasta mahpusların bırakılması	68.5	74.9	6.4
Ceza süreci dolmuş mahpusların koşulsuz serbest bırakılması	66.7	74.5	7.8
Umut hakkının yasal olarak tanınması	68.9	71.9	3.0
Süreci yürütenlere yasal güvencelerin tanınması	66.7	74.7	8.0
Kayım uygulamalarının sonlandırılması	71.2	76.5	5.3

Bu bulgular barış inşasının **yapısal boyutu** ile ilişkilidir. Araştırma sonuçları, bölge toplumunun barış sürecinin ilerleyebilmesi için özellikle hukuki reformlar ve kurumsal düzenlemeler beklediğini göstermektedir. İnfaz düzenlemeleri, hasta mahpusların serbest bırakılması, süreci yürüten aktörlere yasal güvence sağlanması ve kayyım uygulamalarının sonlandırılması gibi başlıklara verilen yüksek destek, toplumun barış sürecinin yalnızca söylemsel düzeyde değil, somut yasal ve kurumsal adımlarla ilerlemesini talep ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, barış sürecinin toplumsal meşruiyetinin güçlenebilmesi için hukuki güvence sağlayan reformların kritik bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, araştırma bulguları bölge halkının barış sürecini desteklemekle birlikte, bu desteğin somut politika değişiklikleri ve yapısal dönüşümlerle pekiştirilmesini beklediğini göstermektedir.

Sürecin Olumlu Sonuçlanacağına Dair İnanç

Dönem	Evet (%)	Hayır (%)
Ocak 2025	18.9	20.4
Ekim 2025	23.3	24.8

Katılımcılara barış sürecinin olumlu sonuçlanacağına inanıp inanmadıkları sorulmuştur. Bulgular, sürecin başarıyla sonuçlanacağına dair toplumsal beklentinin sınırlı ve kırılğan olduğunu göstermektedir. Ocak 2025'te sürecin olumlu sonuçlanacağına inananların oranı %18,9 iken, Ekim 2025'te bu oran %23,3'e yükselmiştir. Buna karşılık sürecin olumlu sonuçlanmayacağını düşünenlerin oranı aynı dönemde %20,4'ten %24,8'e çıkmıştır. Kararsızlık her zaman ilk sırada seyretmiştir. Raporda daha önce görmüş olduğumuz hükümet söylemlerinin barış sürecine olumsuz etkide bulunduğunu düşünenlerin oranı yine Ekim ayında %47,7'ye ulaştığı verisi sürecin uzaması ile umudun ve güvenin kırılğanlığına negatif etki ettiğini aynı örüntüde göstermektedir.

Bu bulgu barış inşasının **yapısal, ilişkisel ve kişisel boyutlarının kesişiminde** değerlendirilebilir. Yapısal açıdan, araştırma döneminde sürece ilişkin somut hukuki ve kurumsal adımların sınırlı kalması, sürecin başarıya ulaşacağına dair beklentinin zayıf olmasına neden olmuştur.

İlişkisel açıdan ise taraflar arasındaki güvenin henüz yeterince güçlenmemiş olması ve siyasi aktörlerin söylemlerine yönelik güvensizlik, sürece yönelik iyimserliğin sınırlı kalmasında etkili görünmektedir.

Kişisel boyutta ise uzun süreli çatışma deneyimlerinin yarattığı travma, güvensizlik ve belirsizlik duygusu bireylerin geleceğe dair umutlarını temkinli biçimde şekillendirmektedir. Bu nedenle araştırma bulguları, barış sürecine yönelik toplumsal algının hem yapısal ilerlemelere hem de güven ve umut duygusunun güçlenmesine bağlı olduğunu göstermektedir.

Aktörlerin Yeterli Bulnma Düzeyi

Aktör	Yeterli bulanlar (%)
Abdullah Öcalan	42.9
PKK	40.5
STK'lar	25.3
Hükümet	24.8
Meclis	22.1
Muhalefet	20.3

Bu bulgu barış inşasının özellikle **ilişkisel ve yapısal boyutları** açısından değerlendirilebilir. Barış süreçlerinde farklı aktörlerin sürece katkısına yönelik algılar, toplumun sürecin ilerleyebileceğine dair güven düzeyini doğrudan etkilemektedir. Araştırma sonuçları, katılımcıların silahlı çatışmanın tarafları olarak görülen aktörlerin sürece etkisini görece daha belirgin görürken, siyasi kurumların süreci ilerletme verimine ilişkin daha sınırlı bir güvene sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum, barış sürecinin yalnızca çatışmanın tarafları arasında yürütülen bir müzakere süreci olarak algılanmasının ötesinde, siyasi kurumların daha görünür ve somut adımlar atmasının beklendiğine işaret etmektedir.

Ayrıca sonuçlar, barış inşası literatüründe vurgulanan **çok aktörlü barış süreci** yaklaşımını da desteklemektedir. Siyasi aktörler, sivil toplum ve çatışmanın doğrudan tarafları farklı roller üstlenmekte ve her bir aktörün sürece yönelik yaklaşımı toplum tarafından ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Araştırma bulguları, siyasi kurumlara yönelik yeterlilik algısının görece düşük olmasının, toplumun barış sürecinde daha aktif ve somut rol üstlenen aktörler görme beklentisiyle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bu durum, barış sürecinin toplumsal meşruiyetinin güçlenmesi açısından siyasi aktörlerin rolünün kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

Toplumun Barış Sürecine İlişkin Beklentileri ve Atılması Gereken Adımlar

SAMER'in 2025 yılı boyunca farklı dönemlerde gerçekleştirdiği araştırmalar, toplumun barış sürecinin ilerleyebilmesi için hangi adımların gerekli olduğuna dair oldukça tutarlı beklentiler ortaya koyduğunu göstermektedir. Araştırmalarda hem siyasi aktörlerin nasıl bir politika izlemesi gerektiği hem de barış sürecinin başarıya ulaşabilmesi için hangi adımların atılması gerektiği sorulmuştur. Elde edilen bulgular, toplumun dile getirdiği taleplerin barış inşası literatüründe vurgulanan temel gerekliliklerle büyük ölçüde örtüştüğünü göstermektedir.

Araştırma sonuçları öncelikle toplumun **somut hukuki ve siyasi adımlar** beklediğini ortaya koymaktadır. Af düzenlemeleri, siyasi tutsakların serbest bırakılması, anayasal değişiklikler yapılması, sürecin yasal güvence altına alınması ve Kürt kimliğinin tanınması gibi talepler birçok araştırma döneminde öne çıkan başlıklar arasında yer almıştır. Bu bulgular, toplumun barış sürecinin yalnızca siyasi söylemlerle ilerleyemeyeceğini, sürecin somut hukuki düzenlemeler ve kurumsal değişikliklerle desteklenmesi gerektiğini düşündüğünü göstermektedir.

Ayrıca barış inşası literatüründe kalıcı barışın sağlanabilmesi için çatışmanın temel nedenlerini hedef alan kurumsal ve hukuki dönüşümlerin kritik önemde olduğu unutulmamalıdır.

Araştırmalar aynı zamanda siyasi aktörlere ve hükumete yönelik beklentilerin de oldukça belirgin olduğunu göstermektedir. Katılımcılar hükümetten sıklıkla **verdiği sözleri yerine getirmesini, adalet ve hukuk düzenini güçlendirmesini, şeffaf ve samimi bir politika izlemesini ve güven ortamı oluşturmasını** beklediklerini ifade etmişlerdir. DEM Parti için dile getirilen beklentilerde ise **halkı sürece dahil etme ve toplumu bilgilendirme, süreci yasal güvence altına alma, yapıcı ve samimi bir politika izleme, hükümet ile müzakereler yapma ve toplumsal muhalefeti örgütleme** gibi başlıkların öne çıktığı görülmektedir. Bu durum toplumun barış sürecinin yalnızca devlet ile çatışmanın tarafları arasında yürütülen kapalı bir müzakere süreci olarak değil, daha geniş toplumsal katılımı içeren bir süreç olması gerektiğini düşündüğünü göstermektedir. Ki bu beklentiler Liberal Barış'ın yeterli kalmayarak Hibrit Barış kavramı ihtiyacının doğumunun Türkiye'deki önemli bir örneğidir.

Araştırma bulgularında dikkat çeken bir diğer unsur ise **siyasi söylem ve toplumsal iletişimin rolüne verilen önemdir**. Katılımcıların önemli bir kısmı **siyasilerin kutuplaştırıcı dilden vazgeçmesi gerektiğini, medyada ayrıştırıcı söylemin değişmesi gerektiğini ve barışın toplumun farklı kesimlerine anlatılması gerektiğini vurgulamıştır**. Bu durum barış süreçlerinde **güven** inşasının yalnızca kurumsal adımlarla değil, aynı zamanda kullanılan siyasi dil ve toplumsal iletişim biçimleriyle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde araştırma bulguları, toplumun barış sürecini yalnızca siyasi elitler arasında yürütülen bir müzakere olarak görmediğini; aksine hukuki reformlar, güven inşası ve toplumsal katılımın birlikte ilerlediği çok boyutlu bir süreç olarak algıladığını göstermektedir. Bu tablo, barış inşası literatüründe vurgulanan temel gerekliliklerle uyumlu olup, toplumun barış sürecinin ilerleyebilmesi için hem siyasi aktörlerden somut adımlar hem de toplumsal düzeyde güven ve diyalog ortamının güçlendirilmesini beklediğini ortaya koymaktadır.

2)BARIŞ İNŞASI KURAMI ÇERÇEVESİNDE BARIŞ VE KARDEŞLİK KOMİSYONU RAPORU ÖNCESİ VE SONRASINDA SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARI ANALİZİ

Sosyal Medya Söyleminde Aktörler ve Barışın Toplumsal Meşruiyeti

SAMER tarafından yapılan bu değerlendirme, Barış ve Kardeşlik Komisyonu raporunun kamuoyuna sunulmasından önce (11-18 Şubat 2026) ve sonra (18-24 Şubat 2026) atılan tweet içeriklerinin nitel analizi üzerine kuruludur. Sosyal medya paylaşımları, yalnızca bireysel kanaatlerin değil; kolektif duygu durumlarının, tarihsel hafızanın ve siyasal güven ilişkilerinin de izini sürebileceğimiz önemli bir veri alanı sunmaktadır.

Tweet içeriklerinin genel çerçevesi incelendiğinde, tartışmanın yalnızca raporun içeriği etrafında değil; sürecin aktörleri, temsil ilişkileri ve barışın toplumsal meşruiyeti etrafında şekillendiği görülmektedir. Sosyal medya söylemi, barış fikrine kategorik bir karşıtlıktan ziyade, sürecin nasıl yürütüldüğüne ve hangi aktörlerin hangi rolü üstlendiğine dair güçlü bir sorgulama üretmektedir. Bu durum barış süreçlerinde meşruiyetin yalnızca resmi kararlarla değil, toplumsal algı ve güven ilişkileri üzerinden inşa edildiğini göstermektedir.

Tweetlerde dikkat çeken en önemli unsur, sürecin aktörlerine yönelik güven ve temsil tartışmalarının oldukça belirgin olmasıdır. Özellikle Kürt kullanıcılar arasında, barış sürecinin yalnızca devlet ve sınırlı sayıda siyasal aktör arasında yürütülen kapalı bir müzakere alanı olarak görülmesi, temsiliyet ve katılım tartışmalarını güçlendirmektedir. DEM Parti'ye yönelik eleştirilerde dahi çoğu zaman partinin varlığına kategorik bir karşıtlıktan ziyade, Kürt toplumunun taleplerinin müzakere süreçlerinde ne ölçüde belirleyici olduğu sorusu öne çıkmaktadır. Bu durum, temsil meselesinin yalnızca kurumsal bir yetkilendirme değil, aynı zamanda toplumsal katılım ve algısal meşruiyet meselesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Benzer biçimde devlet ve hükümet aktörlerine yönelik değerlendirmelerde de güven meselesinin merkezi bir rol oynadığı görülmektedir. Paylaşımlarda sıkça dile getirilen samimiyet, şeffaflık ve somut adım beklentileri, barış söyleminin yalnızca siyasi niyet beyanları üzerinden değil, geri döndürülemez politik ve hukuki adımlar üzerinden anlam kazandığını göstermektedir. Bu durum, barış süreçlerinde aktörlerin yalnızca müzakere yürütme kapasitesinin değil, aynı zamanda toplumsal güven üretme kapasitesinin de belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal medya söylemi aynı zamanda farklı toplumsal kesimlerin barış sürecini farklı güvenlik ve kimlik çerçeveleri üzerinden okuduğunu da göstermektedir. Kürt kamuoyuna atfedilebilecek paylaşımlarda barış; kimliğin tanınması, hukuki eşitlik ve adalet mekanizmaları ile birlikte düşünülürken, Türk milliyetçi söyleminde tartışmanın daha çok devletin bütünlüğü ve güvenlik paradigması üzerinden kurulduğu görülmektedir. Bu durum,

barış sürecinin yalnızca siyasi bir müzakere değil, aynı zamanda farklı kolektif hafızaların ve güvenlik algılarının karşı karşıya geldiği bir kamusal tartışma alanı olduğunu göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde sosyal medya söylemi, barış fikrinin toplum tarafından bütünüyle reddedilmediğini; ancak sürecin meşruiyetinin aktörlerin güvenilirliği, temsil kapasitesi ve somut politik adımlar atma iradesi ile doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda tweetler, barışın toplumsal kabulünün yalnızca bir rapor metni ile değil; katılım, şeffaflık, adalet ve eşitlik ilkelerinin somut biçimde hayata geçirilmesi ile güçlenebileceğine işaret etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, barış inşası kuramının çok boyutlu yaklaşımından hareketle, Türkiye’de barış sürecine ilişkin toplumsal algıyı hem nicel saha verileri hem de dijital kamusal alandaki söylemler üzerinden analiz etmiştir. Elde edilen bulgular, barış sürecine yönelik toplumsal yaklaşımın tekil ve homojen bir yapıdan ziyade; yapısal koşullar, siyasal aktörlere duyulan güven, hukuki beklentiler ve kolektif psikolojik deneyimlerin etkileşimiyle şekillenen çok katmanlı bir karakter taşıdığını göstermektedir.

Araştırmanın temel bulgularından ilki, ekonomik sorunların bölge toplumunun gündeminde belirleyici olmaya devam ettiğidir. Bu durum, barış sürecinin yalnızca kimlik temelli bir mesele olarak değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik eşitsizlikler bağlamında değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Barış inşası literatürünün yapısal boyutuna paralel biçimde, kalıcı barışın sürdürülebilirliğinin ekonomik adalet ve refah politikaları ile doğrudan ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci olarak, barış sürecine yönelik güven düzeyinin düşük ve kırılgan olduğu görülmektedir. Hem saha araştırmaları hem de sosyal medya analizleri, siyasal aktörlerin söylem ve pratikleri arasındaki uyumsuzluk algısının, toplumsal meşruiyeti zayıflatan temel unsurlardan biri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, barış inşasının ilişkisel boyutunda vurgulanan güven inşası ve diyalog süreçlerinin Türkiye bağlamında yeterince kurumsallaşmadığına işaret etmektedir.

Üçüncü olarak, toplumun barış sürecine verdiği desteğin koşullu olduğu ve büyük ölçüde somut adımlara bağlı biçimde şekillendiği görülmektedir. Hukuki reformlara, yasal güvencelere ve kurumsal dönüşümlere yönelik yüksek beklenti, barışın yalnızca söylemsel düzeyde değil, yapısal ve geri döndürülemez adımlarla anlam kazandığını göstermektedir. Bu

durum, negatif barıştan pozitif barışa geçişin henüz tamamlanmadığını ve sürecin büyük ölçüde bir geçiş evresinde bulunduğunu düşündürmektedir.

Sosyal medya analizleri ise barış sürecinin meşruiyetinin yalnızca içeriğe değil, aynı zamanda aktörlere, temsil ilişkilerine ve katılım düzeyine bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir. Özellikle temsiliyet, şeffaflık ve toplumsal katılım ekseninde ortaya çıkan tartışmalar, barış süreçlerinin yalnızca üst düzey siyasi müzakerelerle sınırlı kalamayacağını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular, barış sürecinin Türkiye’de hibrit bir karakter taşıyabileceğini ve hem devlet merkezli hem de toplum temelli dinamiklerin etkileşimiyle şekillenebileceğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışma barış sürecine ilişkin toplumsal algının; yapısal dönüşüm, güven inşası ve toplumsal katılımın eş zamanlı olarak ilerlemesine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, barış inşası literatüründe vurgulanan çok katmanlı yaklaşımı doğrulamakta ve Türkiye örneğinin hibrit barış tartışmaları açısından önemli bir örnek sunabileceğini göstermektedir.

ÖNERİLER

Elde edilen bulgular ışığında, barış sürecinin sürdürülebilirliği açısından aşağıdaki hususların ön plana çıktığı değerlendirilmektedir:

1. Yapısal Dönüşümün Güçlendirilmesi

Barış sürecinin kalıcı hale gelebilmesi için sosyo-ekonomik eşitsizlikleri azaltmaya yönelik politikaların ve hukuki reformların eş zamanlı olarak ilerletilmesi gerekmektedir. Özellikle adalet sistemi, temel haklar ve yasal güvenceler alanında atılacak adımlar, sürecin toplumsal meşruiyetini güçlendirecektir.

2. Güven İnşası ve Söylem Dönüşümü

Siyasal aktörlerin söylem ve pratikleri arasındaki uyumun sağlanması, barış sürecine yönelik güvenin artırılması açısından kritik önemdedir. Kapsayıcı ve çatışma azaltıcı bir siyasi dilin benimsenmesi, ilişkisel barış inşasının temel koşullarından biridir.

3. Toplumsal Katılımın Artırılması

Barış sürecinin yalnızca merkezi aktörler arasında yürütülen bir müzakere süreci olmaktan çıkarılarak, sivil toplumun, yerel aktörlerin ve farklı toplumsal kesimlerin katılımına da açık hale getirilmesi gerekmektedir. Bu durum, sürecin toplumsal meşruiyetini güçlendirecektir.

4. Psikososyal Boyutun Dikkate Alınması

Uzun süreli çatışma deneyimlerinin yarattığı travma ve güvensizlik duygusunun giderilmesine yönelik politikalar geliştirilmelidir. Barışın sürdürülebilirliği açısından bireysel iyileşme süreçlerinin desteklenmesi kritik bir rol oynamaktadır.

5. Hibrit Barış Perspektifinin Benimsenmesi

Barış sürecinin tasarımında yalnızca yukarıdan aşağıya politikalar değil, yerel toplumun beklenti ve deneyimlerini içeren aşağıdan yukarıya dinamikler de dikkate alınmalıdır. Bu yaklaşım, barışın daha kapsayıcı ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacaktır.

RAPORDA İNCELENMİŞ OLAN ÇALIŞMALAR

1.Samer Nicel Çalışması: <https://sahamerkezi.org/donemsel-soylem-ve-pratikler-baglaminda-dogu-ve-guneydogu-anadolu-bolgelerinde-yapilan-kamuoyu-arastirmalarinin-analizi/>

2.Samer Komisyon Raporuna Dair Sosyal Medya Paylaşımları Analizi:

<https://sahamerkezi.org/baris-ve-kardeslik-komisyonu-raporu-oncesi-ve-sonrasinda-sosyal-medya-paylasimlari-analizi/>